วันนวมินทรมหาราช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้วันที่ 13 ตุลาคม ของทุกปีเป็น **"วันนวมินทรมหาราช"** เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ และเป็นวันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ – ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙) เป็นพระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลที่ ๙ แห่งราชวงศ์จักรี ครองราชย์ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ด้วยพระปรมาภิไธย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร จนสวรรคต เป็นประมุขแห่งรัฐที่ครองราชย์ยาวนานมากที่สุดตลอดกาลในประเทศไทย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทวีปเอเชีย

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม ทรงปฏิบัติพระองค์ดังพระปฐมบรมราชโองการที่ได้พระราชทานในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกว่า **"เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"** ประชาชนชาวไทยใต้ร่มพระบารมีต่างมีความผาสุกร่มเย็น ด้วยพระมหากรุณาธิคุณและน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยในชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ เพื่อก่อเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่ประเทศชาติและประชาชน โดยมิทรงย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง ทรงอุทิศเวลาในการเสด็จพระราชดำเนินไปยังท้องถิ่นทุรกันดารใน ภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น ดังที่เคยพระราชทานสัมภาษณ์แก่ผู้แทนนิตยสารเนชั่นแนลจีโอกราฟฟิก

"...เคยมีผู้กล่าวไว้ว่าราชอาณาจักรนั้นเปรียบเสมือนปิรามิด มีพระมหากษัตริย์อยู่บนยอดและมีประชาชนอยู่ข้างล่าง แต่สำหรับประเทศไทยแล้วดูเหมือนทุกอย่างจะตรงกันข้าม นั่นเป็นสาเหตุที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกปวดคอและบริเวณไหล่อยู่เสมอ..."

พระราชกรณียกิจ

ด้วยพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ทำให้ตลอดระยะเวลา ๗๐ ปีแห่งการครองราชย์ ประเทศไทยจึงมีโครงการพระราชดำริ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการส่วนพระองค์ โครงการตามพระราชประสงค์ จำนวนกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ และมีศูนย์การศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๖ แห่งในทุกภูมิภาคของประเทศ

พระราชกรณียกิจที่ให้ประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติและอาณาประชาราษฎร์มากมาย อาทิ

ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ทรงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ดังพระราชดำรัสที่โต้พระราชทานไว้ว่า "น้ำคือชีวิต หากไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้" โครงการพระราชดำริด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่สำคัญ ได้แก่ โครงการฝนหลวง โครงการกังหันลิง โครงการประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ โครงการป่าเสียบ-นครนายก โครงการกังหันน้ำชัยพัฒนา โครงการวังขีง และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสาคร โครงการพระราชดำริลุ่มน้ำปิง พระราชดำริให้ขุดสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ เพื่อใช้อุปโภคบริโภค กั้นกั้นกาลพยศธรรมและอุตสาหกรรม ผันน้ำเข้าท่วม และสำหรับใช้เป็นพลังงานผลิตไฟฟ้า เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสัก เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เขื่อนขุนด่านปราการชล และเขื่อนแควน้อยบำรุงเขต

ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้

ทรงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างมาก เนื่องทรงพบว่าพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายขยายเป็นวงกว้างมากขึ้น จึงทรงพิจารณาศึกษาหาแนวทางช่วยเหลือโดยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสภาพวิถีชีวิตของราษฎรในพื้นที่

โครงการหลวง เป็นโครงการเพื่อการพัฒนารักษาป่าต้นน้ำในบริเวณพื้นที่ป่าในภาคเหนือที่ถูกทำลายโดยชาวไทยภูเขาเพื่อทำไร่เลื่อนลอยและปลูกฝิ่น โครงการหลวงประสบความสำเร็จอย่างสูงในการแก้ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ในขณะเดียวกันยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ ให้มีอาชีพและมีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ขจัดปัญหาการปลูกฝิ่นซึ่งเป็นภัยคุกคามอันร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ พระราชดำริเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ป่าไม้สาธิต การอนุรักษ์พันธุ์ยางนาและพืชสมุนไพร ในโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๘ อย่าง การปลูกป่าทดแทน และการปลูกป่าชายเลนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้

ด้านการศึกษา

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดตั้งโรงเรียนจิตรลดา โรงเรียนราชวิถี ในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนราชประชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนราชประชาสรรค์ โรงเรียนพระดาบส รวมทั้งทรงรับอุปถัมภ์โรงเรียนไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์และในพระบรมราชูปถัมภ์ อีกทั้ง ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนไทยครอบคลุมทุกสาขาอาชีพและทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญาเอก และพระราชทานทุนวิจัยสาขาต่างๆ ทรงก่อตั้งมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนในพื้นที่ห่างไกล ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม

ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรดิน

ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อการแก้ปัญหาดินในทุกลักษณะเพื่อให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้ดีขึ้น การทรงงานเรื่องดินเป็นที่ประจักษ์ต่อนักวิทยาศาสตร์ด้านดินทั่วโลก ในพุทธศักราช ๒๕๔๗ สหภาพวิทยาศาสตร์การดินนานาชาติ (International Union of Soil Sciences) ได้มีมติเสนอให้วันที่ ๕ ธันวาคม (วันพระบรมราชสมภพ) เป็นวันดินโลก เพื่อรำลึกถึงพระเมรีอาสามารถและพระมหากรุณาธิคุณด้านการจัดการทรัพยากรดิน โครงการพระราชดำริเกี่ยวกับดินที่สำคัญ ได้แก่ โครงการแกล้งดิน การปลูกหญ้าแฝก โครงการพัฒนาที่ดินบริเวณวังดงคลลัยพัฒนา

ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข

พระราชทานพระราชการพิเศษส่วนพระองค์สร้างตึกเผดิมสวงศานุสรณ์ สถาทาชาวไทย เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้า และผลิตยาป้องกันวัณโรค พระราชทานเรือกวงพาหนี่ เพื่อรักษาพยาบาลผู้ป่วยที่อยู่ชนแม่น้ำ พระราชทานพระราชดำริให้พัฒนาหุ่นยนต์คุณหมอพระราชทาน เพื่อช่วยแพทย์จักทามอาการผู้ป่วยโรคติดเชื้อโดยการควบคุมงาทระไกล และช่วยจิตแพทย์ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ป่วยจิตเวช ก่อตั้งมูลนิธิราชประชาสมาสัยเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเรื้อน ก่อตั้งมูลนิธิราชวิลลเดิงเจ้าฟ้านิดิลเพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคคลและองค์กรด้านการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อเยวลบมุษย์โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ พระราชทานทุนส่วนพระองค์ ได้แก่ ทุนดุมิพลสำหรับพระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์สิริราชที่เรียนดีเด่าดเลลนทุนกรัพย์ ทุนไปไอ สงเคราะห์ ทุนปรานอหิวาตกโรค และทุนวิจัยประสาท รวมทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หน่วยแพทย์พระราชทานและหน่วยทันตกรรมพระราชทานออกหน่วยรักษาผู้ป่วย

ด้านศาสนา

ทรงเป็นเอกองค์อัครศาสนูปถัมภก ทรงอุปถัมภ์ศาสนาอื่นทุกศาสนาในแผ่นดินไทยทั้งศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์

ด้านการเจริญพระราชไมตรีกับต่างประเทศ

เสด็จพระราชดำเนินยังประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดยพระราชทานเหตุผลของการเสด็จพระราชดำเนินเยือนว่า "...ในสมัยนี้ ประเทศต่างๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก ต้องพึ่งพาอาศัยกันอยู่เสมอ...จึงควรพยายามให้รู้จักนิสัยใจคอกัน ทั้งต้องผูกน้ำใจกันไว้ให้ดี..." เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือกันในด้านต่างๆ

รางวัลจากองค์การระหว่างประเทศและสถาบันชั้นนำของโลก

- รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ จากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
- รางวัลเหรียญพิพัฒน จากองค์กรวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
- รางวัลเหรียญทองคำสดุดีพระเกียรติคุณด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด จากโครงการควบคุมยาเสพติด ระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ
- รางวัลเหรียญทเลฟุด จากองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ
- รางวัลเกียรติยศ Dr. Norman E. Borlaug World Food Prize Medallion ประจำปี ๒๐๐๗ ในฐานะ "พระมหากษัตริย์นักพัฒนา"